

care-și stabilesc depozitele de mărfuri la Constantinopol, probabil și în alte centre, ca Adrianopol și Brusa, și își continuă activitatea pînă la instaurarea definitivă a puterii otomane. Din 1454, cînd o flotă turcească de 56 de vase face o primă incursiune, și pînă la 1484 — ocuparea Chilieii și Cetății Albe —, într-un interval de trei decenii, Marea Neagră devine un lac turcesc¹. Acest fapt nu va aduce întreruperea traficului de mărfuri, dar va provoca schimbarea completă a beneficiarilor; rămîn aici numai negustorii supuși ai sultanului și aflați sub « protecția » armelor sale.

Care au fost *porturile* folosite de comerțul maritim al Țării Românești? Stăpînirea deltei Dunării, deci a porții de intrare, a constituit unul dintre obiectivele politicii voievozilor munteni. Arabul Abulfeda (*Abul Fida*), autorul unei geografii universale, terminată pe la 1321, notează că « Isaccea » (*Isakgi*) este un oraș în Țara Vlahilor (*Alualak*) și în dependență de Constantinopol². Sînt de reținut deci stăpînirea românească și legătura cu capitala Bizanțului. În 1324—1328, în urma, poate, a unor lupte cu tătarii, Basarab I își întinde stăpînirea pînă spre Chilia, de-a lungul Dunării maritime³. În 1337—1338, emirul de Efes, Umur beg, pătrunzînd în Marea Neagră cu 300 de vase, ajunge la Chilia, « la granița Vlahiei », și începe să prade. « Creștinii » (identificați de cercetători cu românii), dîndu-și știre prin focuri aprinse, adunară « multe trupe », dar, după luptă aprigă, au fost înfrinți și uciși⁴. În 1403, hotarul Țării Românești înaintează mai spre est, prin ocuparea Chilieii însăși, aflată pînă atunci sub conducerea geneveză⁵. Un an mai tîrziu, voievodul Mircea cel Bătrîn stăpînește și Dobrogea, pînă la Silistra⁶, pe care o apără împotriva atacurilor otomane⁷. Este momentul de maximă întindere teritorială a Țării Românești, care ajunge, de-a lungul întregului țarm dobrogean, la Marea Neagră; este totodată realizarea politicii domnilor români de a stăpîni ieșirea spre mare, politică motivată, credem, tocmai de legăturile continue, de traficul pe aceste căi. Această situație favorabilă a fost de scurtă durată: moldovenii ocupă Chilia⁸, probabil în 1411, iar în 1417 turcii cuceresc Dobrogea. Dar competiția pentru controlul importantului port-cetate dunărean continuă. În 1445, la Chilia se găsea, din nou, o garnizoană munteană: Wallerand de Wavrin, participant

¹ M. Berza, *La mer Noire à la fin du moyen-âge*, în « Balcania », IV, 1941, p. 431—432.

² *Géographie d'Aboulfeda*, ed. J. T. Reinand, Paris, 1848, p. 31, și M. Guboglu, *Peninsula Balcanică în descrierea lui Sarif al Idrisi și a altor călători arabi*, București, 1962, p. 10 (în manuscris).

³ Constantin C. Giurescu, *Întemeierea mitropoliei Ungrovlahiei*, în « Biserica ortodoxă română », LXXVII, 1959, nr. 7—10, p. 684. *Istoria României*, vol. II, București, Edit. Acad. R.P.R., 1962, p. 151.

⁴ V. Laurent, *La domination byzantine aux bouches du Danube sous Michel VIII Paléologue*, în RHSEE, XXII, 1945, p. 197—198; M. Alexandrescu Dersca, *L'expédition d'Umur beg d'Aydin aux bouches du Danube (1337 ou 1338)* în « Studia et Acta Orientalia », II, 1960, p. 3—23.

⁵ P. P. Panaitescu, *Legăturile moldo-polone în secolul XV și problema Chilieii*, în Rsl, III, 1958, p. 100—101.

⁶ *Istoria României*, vol. II, p. 378.

⁷ P. S. Năsturel, *Une victoire du voévode Mircea l'Ancien sur les turcs devant Silistra (c. 1407—1408)*, în « Studia et Acta Orientalia » I, 1957, p. 239—247.

⁸ F. Constantiniu și Ș. Papacostea, *Tratatul de la Lublău (15 martie 1412) și situația internațională a Moldovei la începutul veacului al XV-lea*, în « Studii », an. XVII, 1964, nr. 5, p. 1138. Tratatul de la Lublău, din 15 martie 1412, prevede ca în cazul împărțirii Moldovei, partea de sud a țării, inclusiv Chilia, să revină Ungariei. P. P. Panaitescu *op. cit.*, p. 100, consideră că ocuparea Chilieii de moldoveni s-a produs abia în 1426.